

W
O
L
V
E
S

Bozkurt, Arizona'da bir okul arması olarak kullanılıyor.

ESTRELLA FOOTHILL
HIGH SCHOOL

AMERİKA YERLİLERİNDE BOZKURT

“

Türkiye’de bazıları tarafından Amerika yerlilerinin aslen nereli olduğu tartışılrsa da dünyada yapılan önemli araştırmalara göre Amerika yerlilerinin Asyalı olduğu kabul edilmiştir. Bundan dolayı artık Amerika yerlilerinin nereli olduğu tartışılmıyor. Ancak ne zaman nasıl geldikleri ve gelirken neler getirdikleri araştırmacıların ilgisini çekmeye devam ediyor.

Dr. Mustafa Aksoy*

Alaska'da bir havaalanında bozkurt.

Alaska hakkında yazılan bir kitapta da yaklaşık 13.000 yıl önce Alaska'nın Rusya ile bitişik olduğu belirtilmektedir.¹ Konu hakkında yapılan benzer çalışmalarda da aynı görüşler ifade edilmektedir. Hatta National Geographic Genografi tarafından desteklenen, göç ve DNA hakkında genetikçi Dr. Spencer Wells tarafında yapılan geniş kapsamlı bir belgeselde Amerika yerlileri ile Kazaklar arasında genetik bağ kurulmuştur.²

Ağustos 2017'de Arizona'dan başlayarak, Kaliforniya, Oregon, Washington üzerinden gittiğim Alaska'da yaptığım saha araştırmasında, bazı müzelerdeki haritalarda, Türkçe kökenli olduğunu düşündüğüm bir takım yer ve kabile isimleri tespit ettim. Dil bilimci olmadığım, aşağıdaki isimleri ilgilere yazdığım halde bilgi alamadım.

Yer Adları: Koyukon, Yukon, Kaltag, Koyukuk, Nulato, Tanana, Allakaket, Akiackhak, Tuluksak, Akiak, Atmauthluak, Alakanuk, Tuntuliak, Kasigluk, Akiachak, Toksook, Kongiganek

Kabile Adları: Alaska'da yaşayan halklardan birbiriyle akraba olan üç büyük halk var. Bunlar: Athabaskan, Eyak ve Tlingit. Diğer ikisine göre nüfusça daha büyük olan Athabaskan halkının bazı alt grupları ise şunlar: Koyukon, Tanana, Kutchin, Han, Tanaina.

Bozkurt arması olan okulda okuyan ve aslen İzmirli olan Yasin Gündoğan beyin oğlunun öğrenci kimliği.

Arizona'daki yaşayan Hopi yerlilerinde bozkurtlu bir yüzük ve turistik eşyada bozkurt.

California-Leemore'daki Haghi Palace Oteli'nin arması ve Arizona'da yaşayan Ertuğrul Çığır beyin bizzat kendisinin Nebraska eyaletinde çektiği bozkurt heykeli.

Paris Üniversitesi öğretim üyelerinden Fohlen tarafından yapılan bir çalışmada "Kızılderililer'in Asya kökenli oldukları ise, günümüzde artık şüpheye yer bırakmıyor. Sibiryaya ile Alaska arasındaki geçiş yolu göreceli bir biçimde kolay, çünkü her iki anakarayı sadece 60 kilometrelik bir uzaklık ayırıyor ve aralarındaki adalar da bağlantı sağlıyor. Kızılderililerin Asya haklarıyla akrabalıkları kesin; Çinliler, Japonlar ya da Moğollar'la değil, ama onlardan önceki biraz belirsiz ve Sibiryaya ile Hint elllerinin doğusuna yerleşmiş Mogoloid'lerle... Doğu Asya halkları ile bedensel akrabalıkları, çok daha belirgin..."³ ifadeleri kullanılmıştır.

Aynı eserde Amerika yerlilerinin Kristof Kolomb'un 1492'de Amerika kıtasına ulaşmasından sonra oraya yerleşen Avrupalıların atlarını ürkütmek amacıyla Amerikan yerlilerinin "kurt" ve "köpek"⁴ sesi taklit ettikleri yazılıdır.

Amerikan İndiana Üniversitesi antropologlarından Wissler'in yaptığı bir araştırmada ise "eldeki bilgiler ışığında hayal gücümüzü yönlendirsek birkaç maceraperest yerlinin Sibiryaya'dan geçerek bol av bulabildikleri Alaska'ya geldiklerini görebiliyoruz. Bunların bir bölümü şimdiki Alaska Üniversitesi kampüsünde kamp kurmuşlardı. Burada bulunan taştan yontulmuş uçlar ve kesici aletler, Moğolistan'da bulunanlarla kayda değer bir benzerlik göstermektedir"⁵ ifadeleri kullanılmıştır.

Amerika yerlilerinin Amerika'ya ne zaman geldikleri hakkında önemli verilerden biri, onların Amerika'da nesli tükenen hayvanları görüp görmedikleri hakkındaki bilgilerdir. "Arkeoloji, uzun zaman boyunca ilk 'kızıl Moğollar'ın nesli tükendiği bilinen hayvanları gördüklerine dair kesin bir kanıt bulamamıştı; ancak on yıl içinde bu savlar daha da güçlendi. 1940 yılına gelindiğinde, ilk in-

sanların kartvizitlerini bıraktığı ve haklı bir üne kavuşan en az beş yer bulunmuştu: Fairbanks yakınlarındaki Alaska Üniversitesi kampüsü; Colorado'da Collins Kalesi; New Mexico'da Folsam; yine New Mexico'da Clovis; ve Güney Şili'de Fel's Mağarası. Sınırdan yaşayan atalarımız 'Ateş olmayan yerden duman çıkmaz' demişler"⁶ ifadesini kullanan Wissler, Amerikan yerlilerinin bıraktığı tarihi belgelere işaret etmiştir. Yazarın Amerika yerlilerinden atalarımız diye söz etmesinden dolayı, Amerika yerlilerinden olduğunu tahmin ediyoruz." Ayrıca burada kullanılan atasözünün Türkler arasında da kullanıldığını ifade etmekte fayda var. Wissler'e göre Amerika yerlilerinin "Uzun zaman boyunca, Asya'dan gelen ilk göçmenlerin, onlardan çok daha sonra Colomb'u izleyenlerin yaptığı gibi büyük bir göç başlattığı tahmin ediliyordu. İnsan toplulukları birbirinin peşi sıra bu topraklara girdiler."⁷

Kaliforniya-Santa Roza'da Amerika yerlilerinin müzesinde bozkurt.

Haghi Palaca Oteli'ndeki bir sürahi ve Arizona'da bir turistik eşya.

Alaska-Fairbanks'da İkinci Dünya Savaşı Anıtı'nda ve iki turistik eşyada bozkurt.

Moğolistan'da Cengiz Han müzesinde bozkurt tablosu.

Alaska'da turistik eşya olarak bozkurt.

Wissler, Amerikan yerlileri hakkında çok önemli bilgiler verdiği kitabında Amerikan yerlilerinden Pawneeler'in kabilelilerinden bir kısmının "Kurt Pawneeleri"⁸ adıyla isimlendirildiğini de belirtir.

Bu topraklara gelen insanların elbette maddi ve sözlü kültürlerini de beraberinde getirmeleri gayet insanî doğal bir davranıştır. Çünkü hiç bir sosyal grup, bir yerden başka bir yere giderken kültürel değerlerini bırakarak gitmez. Bu sebeple Amerikan yerlilerinin bozkurt kültürünü de beraberlerinde götürmüş olmaları gayet doğaldır. Bilin-

diği gibi bozkurt, Türkler ve Moğollar tarafından kutsal kabul edilen hayvanlardan biridir. Bu kutsallık Oğuz Han Destanı'nda ve Cengiz Han ile ilgili sözlü kültürde de görülmektedir. Mesele Duha Türkleri hakkında yaptığımız bir araştırmada Cengiz Han'ın Tanrı ile bağlantıyı bozkurt vasıtasıyla sağladığını tespit etmiştik.⁹

Bozkurt ile ilgili görsellerin ilginç özelliklerinden biri Türkistan'da olduğu gibi aynı üslupla yapılmış olmalarıdır. Ayrıca ilginç bilgilerden biri de araştırma yaptığımız yerlerde insanlara "bozkurt"u niçin yaptıklarını sorduğumuzda, verilen cevapların hemen hepsinde, "bizim geleneğimizden geliyor", "bizim için kutsal hayvan", "atalarımız ondan türemiş" ve benzeri cevapların olmasıydı.

Alaska'da bir müzede Bering Boğazı'nı geçmek için kullanılan kayıktaki bozkurt

Arizona'dan Alaska'ya kadar olan coğrafyada yaptığımız araştırmalarda otel ile okul arasında, Amerika yerlileri hakkında yapılan bir serginin giriş kapsamında, turistik eşyalarda, yol kenarındaki bir dağda, İkinci Dünya Savaşı'nda ölenlerin anısına yapılan anıtta, Bering Boğazı'nı geçmek için kullanılan temsili kayıkta, havaalanında bile bozkurt ile karşılaştık. Dolayısıyla "bozkurt"un Amerikan yerlilerinin kutsal ve önemli hayvanlarından biri olması tesadüf eseri olamaz.

Sonuç olarak Türkiye'de bir siyasi partinin "bozkurt"u siyasi arma olarak kullanması, onun tarihi ve kültürel değerini değiştiremez. Bu nedenle "bozkurt" hakkında araştırma yapmak ve yapanı o parti ile ilişkilendirmek doğru değildir.

Moğolistan'da yaşayan Duha Türklerinin bölgesine girişteki dua alanında bozkurt.

dipnotlar

* Sosyolog, Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, öğretim üyesi.

Fotoğraflar Dr. Mustafa Aksoy'un özel arşivindendir.

1- Seteve J. Langdon, *The Native People of Alaska*, Anchorage, 2014, s. 8-9.

2- Ancestors of Europeans, many Indians, Native Americans are Proto Turks, <https://www.youtube.com/watch?v=Mm8Bt-Vc31TM> Türkçe özeti için bakınız: <https://www.youtube.com/watch?v=E4KSe8VczX8>

3- Claude Fohlen, *Kızılderililer* (Çev. M. A. Kayaba), İstanbul, 1993, s. 102-104.

4- Claude Fohlen, *a.g.e.*, s. 73.

5- Clarak Wissler, *Kızılderililerin Tarihi* (Çev. E. Soydam), Ankara, 1996, s. 23.

6- Clarak Wissler, *a.g.e.*, s. 22.

* Yazar Amerika yerlilerinden atalarımız diye söz etmesinden dolayı, Amerika yerlilerinden olduğunu tahmin ediyoruz. Bakınız: s. 22-23.

7- Clarak Wissler, *a.g.e.*, s. 24.

8- Clarak Wissler, *a.g.e.*, s. 188-194

9- Mustafa Aksoy, "Duha Türkleri ve Moğolistan Gezi Notları", *Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi*, Sayı 372, 2017, s. 16.